

Jaarverslag 2023

Inhoud

1. De werking van Antwerp Tax Academy.....	6
1.1. Achtergrond	6
1.2. Doelen	7
1.3. Onderzoeklijnen	7
1.3.1. Fiscale rechtvaardigheid, vertrouwen en fiscale naleving	8
1.3.2. Fiscaliteit van ondernemingen in de 21 ^{ste} eeuw: opportuniteiten en uitdagingen van digitalisering en duurzaamheid	9
1.3.3. Fiscaal federalisme	10
1.3.4. Het beheer van het privaat vermogen vanuit fiscaal perspectief	10
1.4. Ondersteunende faculteiten en instellingen	11
1.5. Organen	11
1.5.1. Directiecomité	11
1.5.2. Algemene ledenvergadering	12
1.6. Publiciteit.....	12
2. Lopende onderzoeksprojecten en onderzoeksfinanciering	13
2.1. Externe financiering	13
2.1.1. Europese financiering	13
2.1.2. FWO-projecten	13
2.1.3. Projecten in samenwerking met buitenlandse universiteiten	13
2.1.4. Privaat gefinancierde onderzoeksprojecten	13
2.2. Interne financiering	14
2.2.1. BOF	14
2.2.2. IOB	14
2.2.3. Mandaatassistenten	14
2.2.4. BOF Methusalem	14
2.3. Lopende financieringsaanvragen	14
2.4. Afgeronde doctoraten	14
3. Permanente vorming douane en accijnzen.....	15
3.1. Europese erkenning.....	15
3.2. Nationale erkenning	15
3.3. Curriculumwijziging ManaMa fiscaal recht, afstudeerrichting douane en accijnzen	15
3.4. Modules.....	15
3.4.1. Nederlandstalige basismodule	15

3.4.2. Engelstalige basismodule	16
3.4.3. Specialisatiemodules	16
4. DIGITAX: Lopende onderzoeksprojecten en aanvragen voor onderzoeksfinanciering.....	16
4.1. Lopend onderzoek met Methusalemfinanciering	16
4.1.1. Fraud detection with behavioural data	16
4.1.2. Fairness in Machine Learning	16
4.1.3. Does corporate governance impact the level of tax disclosure?	16
4.1.4. Onderzoeksprojecten Alessia Tomo	17
4.2. Lopend onderzoek met externe financiering	17
4.2.1. Private sponsors	17
4.2.2. FWO	18
4.2.3. Vlaamse overheid	19
4.2.4. Nationale Bank van België	19
4.3. Lopend doctoraatsonderzoek op eigen middelen van de onderzoeker	19
4.3.1. International taxation and domestic policies: the choice for unorthodox taxation policies	19
4.3.2. Belastingregeling voor investeringen in de mijnbouw	19
4.3.3. The effect of the AI on the competitive advantage of the taxation practices of the CPA firms	19
4.3.4. Why and how to tax business profits in a global digitalized economy: a normative principle-based analysis of the corporate income tax and its alternatives	20
4.4. Lopend doctoraatsonderzoek in samenwerking met buitenlandse universiteiten	20
4.4.1. De Gordiaanse Knoop van Belastingheffing in de Europese Unie: een Herbezinning van de Allocatie van Bevoegdheden in de Europese Belastingen	20
4.5. Lopend onderzoek met interne financiering, andere dan Methusalemfinanciering	20
4.5.1. Cooperative compliance	20
4.5.2. The future of the ability to pay principle	20
4.5.3. Digitalisering, duurzaamheid en belastingheffing	21
4.5.4. Tax rules as an instrument of interstate development policy	21
4.5.5. A sustainable value theory for the international tax system	21
4.5.6. Sustainable Corporate Taxation: Accounting for Negative Externalities in Income Tax Law	21
4.6. Financieringsaanvragen ingediend in 2023	21
4.6.1. Europese aanvragen	21
4.6.2. ERC-Grant	21

4.6.3. Belpo	21
4.6.4. FWO-aanvragen.....	21
4.6.5. Buitenlandse overheden	22
4.6.6. BOF (DOCPRO)	22
4.6.7. BOF (Methusalem).....	22
4.6.8. Nationale bank.....	22
4.6.9. Tournesol.....	22
4.7. Affiliaties zonder financiële impact, met oog op indiening postdoc onderzoeksfinanciering ...	22
4.8. Onderzoeksverblijven.....	23
5. Activiteiten	23
5.1. ATA i.s.m. Antwerpen in Fiscalibus (AIF)	23
5.2. Lezingenreeks Filozofen over belastingen.....	23
5.3. Jaarlijks DigiTax congres	23
5.4. Summerschool: Legal Technology and Legal Innovation.....	24
5.5. Winter School: Leadership in Law	24
5.6. Antwerp Center on Responsible AI (ACRAI)	24
5.7. Workshop: Constitutional Tax Principles in a Comparative Perspective.....	24
5.8. Academic Expert Training Tax and Technology.....	24
5.9. Meeting met de Societal Impact Reflection Group	24
5.10. Meeting met de international Scientific Advisory Board	25
5.11. DigiTalks.....	25
5.12. Workshop DigiTax meets GovTrust	25
5.13. Workshop on DAC7 and withholding taxes.....	25
5.14. Workshop Maastricht.....	25
6. Samenwerkingen	25
6.1. Formele samenwerkingen	25
6.2. Informele samenwerkingen	26
7. Financiële situatie.....	27

1. De werking van Antwerp Tax Academy

1.1. Achtergrond

Het interfacultair instituut voor belastingwetenschap 'Antwerp Tax Academy' (ATA) werd opgericht op 20 november 2012 en is een samenwerking tussen de faculteiten Rechten, Letteren en Wijsbegeerte, Wetenschappen (departement wiskunde informatica), Bedrijfswetenschappen en Economie, Sociale Wetenschappen, het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en – beheer en Antwerp Management School. Het maatschappelijk doel van Antwerp Tax Academy bestaat in het bevorderen, faciliteren en uitvoeren van multidisciplinair fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek.

De uitbouw van de moderne sociale welvaartsstaat, zoals die zich sinds de vorige eeuw heeft voltrokken, heeft ertoe geleid dat de overheid steeds meer wordt bevraagd. Naast het vervullen van klassieke overheidstaken (ordehandhaving, defensie en justitie) komt de overheid om redenen van elementaire sociale rechtvaardigheid ook actief tussen in het herverdelen van de welvaart. Tal van transfermechanismen onder de vorm van belastingen en sociale zekerheidsbijdragen zijn hiervan het bewijs. De overheid werpt zich echter ook op als aanbieder van allerlei collectieve voorzieningen, zoals in de gezondheidssector, in het onderwijs, in de transportsector (openbaar vervoer, wegeninfrastructuur), in de cultuur- en sportinfrastructuur enz. De realisatie van al deze taken vergt enorme budgettaire inspanningen waarbij belastingen een centrale rol vervullen (financiële functie).

Samen met de verruimde overheidsfunctie is echter ook de eendimensionale visie op de rol van belastingen geëvolueerd. Naast een zuiver financiële functie worden belastingen ook als beleidsinstrument gehanteerd (regulerende functie). Het fiscale instrumentarium wordt dan gebruikt om een bepaald gedrag van de belastingplichtigen te stimuleren (bijv. investeringen, sparen, tewerkstelling) c.q. te ontmoedigen (bijv. milieuvervuiling, delocalisering van bedrijven). De studie van de belastingen kent daarom zeer uiteenlopende dimensies. Vragen zoals 'wanneer belastingen heffen?' en 'welke belastingen heffen?', behoren tot de leer van de openbare financiën. Vragen zoals 'hoe de belastingen vestigen en invorderen?' en 'welke waarborgen toekennen aan de belastingheffende overheid resp. aan de belastingplichtigen?' worden gerekend tot de rechtswetenschap.

Maar ook nog andere disciplines zoals psychologie, ethiek, geschiedenis, economie, informatica en sociologie zijn geïnteresseerd in de belasting. Vooral de niet-financiële functies van de belastingen wekken deze interesse. Deze multifocale benadering van belastingen vormt samengevat de belastingwetenschap, die dienstig kan zijn bij het doorgronden van de fiscale kennis- en beleidsvragen waarmee de hedendaagse samenleving wordt geconfronteerd.

De globalisering van het economisch verkeer, een toenemende mobiliteit van bedrijven en personen met de daaraan verbonden problemen van migratie en integratie van bevolkingsgroepen, de meergelaagdheid van de samenlevingsstructuren als gevolg van o.m. de uitbouw en verdieping van (bestaande) (supra)nationale structuren (bijv. de Europese Unie, de federalisering van nationale staatsverbanden), de solidariteit tussen staten, bevolkingsgroepen en individuen binnen deze gewijzigde structuren, vormen slechts enkele van de zovele uitdagingen en evoluties waarmee de belastingwetenschap te maken heeft.

Antwerp Tax Academy wil een interfacultair onderzoeksplatform bieden om de fiscale onderzoeksinspanningen vanuit een multidisciplinaire invalshoek te consolideren en verder uit te bouwen. Het wil in de eerste plaats een ontmoetingsplaats bieden voor academici verbonden aan de Universiteit Antwerpen om hun fiscaal onderzoek beter op elkaar af te stemmen en om de multifocale dimensie ervan scherper te stellen. Het wil voorts een hefboom bieden om de samenwerking met andere binnenlandse en buitenlandse fiscale onderzoeksinstituten (verder) uit te bouwen. Tenslotte wil het een forum bieden voor overleg en samenwerking met beleidsverantwoordelijken en voor valorisatie en verspreiding (door lezingen en vormingsprogramma's) van de bereikte onderzoeksresultaten.

Het interfacultair instituut is thans administratief verankerd in de Faculteit Rechten.

1.2. Doelen

Antwerp Tax Academy, als een multidisciplinair en interfacultair instituut voor fiscale studies, heeft de volgende doelstellingen:

- het leveren van een bijdrage aan de belastingwetenschap en derhalve aan de samenleving door fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek, academische vorming en wetenschappelijke dienstverlening in het domein van de belastingen in de ruime zin van het woord;
- op een georganiseerde en gebundelde wijze meer zichtbaarheid geven aan de inspanningen die op het vlak van onderzoek, vorming en dienstverlening reeds door de verschillende onderzoeksgroepen, faculteiten, departementen en medewerkers werden geleverd op het terrein van de fiscaliteit;
- zorgen voor duidelijke externe erkenning, zowel internationaal als nationaal, van de fiscale deskundigheid en capaciteiten die aanwezig zijn aan de Universiteit Antwerpen en aan de Antwerp Management School;
- mobiliseren en versterken van het aanwezige potentieel aan onderzoekers en deskundigheid met het oog op het vormen van een voldoende kritische massa om de Universiteit Antwerpen en Antwerp Management School volwaardig te laten participeren in belangrijke internationale en nationale onderzoeksprogramma's;
- bieden van een onafhankelijk, open en pluralistisch academisch platform waar ook wetenschappers van buiten de Universiteit Antwerpen en de Antwerp Management School terecht kunnen voor multidisciplinair fiscaal onderzoek;
- zorgen voor een duidelijk institutioneel academisch aanspreekpunt voor externen (individuele onderzoekers alsook onderzoeksinstituten) op zoek naar onderzoek, vorming of dienstverlening; het ontwikkelen en ondersteunen van specifieke vormingsinitiatieven op fiscaal vlak;
- het instandhouden en activeren van een open en levensbeschouwelijk pluralistisch platform voor samenwerking tussen het academische milieu (universiteiten, hogescholen) en de samenleving (overheden, bedrijven, belangengroeperingen enz.).

1.3. Onderzoekslijnen

Antwerp Tax Academy was oorspronkelijk gericht op vijf onderzoekslijnen. In 2015 werd de vierde en de vijfde onderzoekslijn aan de drie originele onderzoekslijnen toegevoegd. De vierde onderzoekslijn

gaat over *'Het beheer van het privaat vermogen vanuit fiscaal perspectief'* en de vijfde onderzoekslijn betreft *'Fiscaal (rechts) vergelijkend onderzoek'*.

In 2018 werd de tweede onderzoekslijn *'Belastingen als instrument ter bevordering van het ondernemerschap'* geactualiseerd en omgevormd tot de onderzoekslijn *'Ondernemen in de 21e eeuw en nieuwe technologieën: fiscale opportuniteiten en uitdagingen'*.

In 2022 werd de vijfde onderzoekslijn *'Fiscaal (rechts) vergelijkend onderzoek'* geschrapt omdat deze onderzoekslijn veeleer een onderzoeksmethode is en geen onderzoeksobject. Het is de bedoeling dat de (rechts)vergelijkende methode in elke onderzoekslijn wordt toegepast. De publicaties die eerder onder onderzoekslijn vijf waren opgenomen, werden ondergebracht onder punt 6 (overig onderzoek) dat is hernoemd tot punt 5.

In 2023 werden de eerste en de tweede onderzoekslijnen inhoudelijk aangepast. De inhoud en de titel van de *eerste onderzoekslijn* werd aangepast van: *'Het draagkrachtbeginsel als 'leitmotiv' voor de hervorming van de personenbelasting in de actieve wevaartstaat'* naar: *'Fiscale rechtvaardigheid, vertrouwen en fiscale naleving'*. Daarnaast werd in de *tweede onderzoekslijn*: *'Duurzaamheid (sustainability)'* onder de aandacht gebracht. Daarom werd de titel van de tweede onderzoekslijn geactualiseerd en uitgebreid van: *'Ondernemen in de 21e eeuw en nieuwe technologieën: fiscale opportuniteiten en uitdagingen'* naar: *'Fiscaliteit van ondernemingen in de 21ste eeuw: opportuniteiten en uitdagingen van digitalisering en duurzaamheid'*.

1.3.1. Fiscale rechtvaardigheid, vertrouwen en fiscale naleving

De eerste onderzoekslijn van de Antwerp Tax Academy is gewijd aan onderzoek naar drie kritieke factoren die nodig zijn voor een effectief belastingstelsel: fiscale rechtvaardigheid, vertrouwen en fiscale naleving. Deze factoren spelen een cruciale rol bij het opbouwen van een positieve relatie tussen belastingplichtigen en de overheid en zijn essentieel voor het algemeen welzijn van de samenleving.

Deze onderzoekslijn heeft tot doel de kennis te verdiepen door onderzoek te doen naar fiscale rechtvaardigheid, vertrouwen en fiscale naleving, evenals hun onderlinge verbanden. Het begrijpen van deze factoren kan helpen bij het verbeteren van de ontwikkeling van het fiscaal beleid, het verbeteren van de fiscale naleving en uiteindelijk bijdragen aan het algemeen welzijn van de samenleving.

Fiscale rechtvaardigheid is een normatief principe dat verwijst naar de principes van niet-discriminatie en gelijkheid, draagkracht, intergenerationele rechtvaardigheid, legitieme besluitvorming, interstatelijke rechtvaardigheid en principes van goed bestuur. De perceptie van fiscale rechtvaardigheid wordt gestuurd door deze principes, evenals individuele verschillen, zoals sociale context en eigenbelang. We streven ernaar te onderzoeken wat fiscale rechtvaardigheid is, hoe fiscale rechtvaardigheidspercepties zich ontwikkelen en hoe deze percepties de naleving van fiscale verplichtingen, belastingontduiking en andere vormen van fiscaal gedrag beïnvloeden. Daarnaast zal ook de rol van het rechtssysteem, inclusief de fundamentele rechten van de belastingplichtige zoals het recht op ongestoord genot van eigendom, bij het faciliteren en bijdragen aan fiscale rechtvaardigheid worden onderzocht.

Vertrouwen is een kritieke factor in de relatie tussen belastingplichtigen en de overheid. Het niveau van vertrouwen weerspiegelt het geloof dat belastingplichtigen hebben in het vermogen van de overheid om overheidstaken naar behoren uit te oefenen en fiscale ontvangsten effectief aan te wenden. We streven ernaar beter te begrijpen hoe vertrouwen zich ontwikkelt in de fiscale context en hoe het rechtssysteem, inclusief de fundamentele rechten van de belastingplichtige, kan bijdragen aan vertrouwen in overheden en in belastingadministraties.

Naleving van fiscale verplichtingen is essentieel voor het functioneren van het belastingstelsel en wordt beïnvloed door verschillende factoren, waaronder fiscale rechtvaardigheid, sociale normen en vertrouwen. We streven ernaar om (vrijwillige) naleving, determinanten van fiscale naleving en hoe het rechtssysteem, inclusief de fundamentele rechten van de belastingplichtige zoals de bescherming van persoonsgegevens en de eerbiediging van het privéleven, kan bijdragen aan fiscale naleving beter te begrijpen.

Ook de invloed van digitale ontwikkelingen op fiscale rechtvaardigheid, vertrouwen en fiscale naleving worden bestudeerd. Dit onderzoek heeft raakvlakken met de tweede onderzoeklijn van ATA. Het betreft bijvoorbeeld de invloed van de digitale economie op het internationaal fiscaal recht en interstatelijke rechtvaardigheid of de invloed van het gebruik van digitale instrumenten en artificiële intelligentie door belastingadministraties op principes van behoorlijke bestuur en rechtvaardigheidspercepties.

Met ons onderzoek willen we de rol van verschillende belanghebbenden, zoals belastingadministraties, belastingplichtigen, belastingadviseurs en andere derde partijen, in kaart brengen bij het vormgeven van de perceptie van fiscale rechtvaardigheid, het ontwikkelen van vertrouwensrelaties en het beïnvloeden van het gedrag van belastingplichtigen. Wij willen ook de verschillen in perceptie en gedrag tussen de verschillende groepen onderzoeken.

1.3.2. Fiscaliteit van ondernemingen in de 21ste eeuw: opportuniteiten en uitdagingen van digitalisering en duurzaamheid

Nieuwe technologieën en de digitalisering hebben een fundamentele impact op onze maatschappij. Deze evolutie brengt zowel fiscale opportuniteiten als uitdagingen met zich mee.

Aan de ene kant bieden nieuwe technologieën (datamining, blockchain, internet of things, enz.) opportuniteiten voor de fiscale administratie op het vlak van efficiëntie, als middel voor een betere handhaving van de belastingplicht. Deze verhoogde efficiëntie kan voor ondernemingen bijdragen tot meer vertrouwen in een goed georganiseerde overheid, tot minder administratieve lasten, meer transparantie en een betere *'compliance'*. Doch privacyoverwegingen en meer algemeen, de rechtsbescherming van de belastingplichtige moeten hierbij eveneens in aanmerking worden genomen.

Aan de andere kant leidt de digitalisering tot een nieuwe economische werkelijkheid (bv. nieuwe werkvormen en nieuwe ondernemingsmodellen), waarmee de huidige regelgeving onvoldoende rekening houdt. Het is van belang dat ook binnen deze nieuwe economische werkelijkheid ondernemingen een rechtvaardige belastingbijdrage betalen in functie van de plaats waar waarde wordt gecreëerd.

Voorts biedt de digitalisering nieuwe risico's van agressieve fiscale planning en concurrentiestrijd tussen lidstaten om investeringen aan te trekken. Ook België ontsnapt hier niet aan en participeert als kleine, open economie zelfs effectief mee aan deze hevige concurrentiestrijd.

Het regelgevend kader moet aan deze evolutie aangepast worden, om te blijven voldoen aan de eisen van gelijkheid, draagkracht en efficiëntie. Dit vormt een uitdaging aangezien waardecreatie in de digitale economie minder gekoppeld is aan fysieke aanwezigheid, maar meer aan immateriële activa die eigen zijn aan de digitalisering (intellectuele eigendomsrechten, artificiële intelligentie).

De aanpassing van de internationale, Europese en Belgische ondernemingsfiscaliteit aan deze wereldwijde ontwikkelingen, staat centraal in deze onderzoekslijn.

1.3.3. Fiscaal federalisme

Onder de druk van diverse crisissen sinds het begin van de 21ste eeuw, zoals de vastgoedcrisis en de daarop volgende financiële en economische crisis, de Coronapandemie en de Oekraïne crisis lijkt in de Europese Unie, en meer in het bijzonder in de Eurozone, een toegenomen behoefte te bestaan aan een verdere integratie op fiscaal en begrotingstechnisch vlak. Deze vaststelling rechtvaardigt vragen over het al dan niet 'overdragen' van 'fiscale' soevereiniteit door de lidstaten ten gunste van de Europese Unie resp. de Eurozone.

Moet de versterking van de economische en monetaire unie binnen de Europese Unie, en meer specifiek binnen de eurozone, effectief leiden tot een grotere inspraak op Europees niveau bij de uitoefening door de lidstaten van hun eigen fiscale bevoegdheden? Zo ja, tot hoever is men bereid deze verdergaande inspraak vanuit Europa toe te laten en hoe verhoudt dit alles zich tot het zgn. subsidiariteitsprincipe? Veronderstelt een monetaire unie ook dat (op termijn) meer moet worden geraakt aan de nationale fiscale soevereiniteit zelf van de lidstaten en tot de invoering van regelrechte Europese belastingen?

Ten slotte roept de ontwikkeling naar meer regionale autonomie binnen de EU-lidstaten, vragen op over de mogelijkheden tot en de grenzen aan de verkaveling van fiscale bevoegdheden over meerdere bestuursniveaus en naar de wijze waarop bestuursrechtelijke verzelfstandigingsprocessen fiscaal het meest optimaal kunnen worden afgewikkeld.

1.3.4. Het beheer van het privaat vermogen vanuit fiscaal perspectief

De vierde onderzoekslijn is gericht op multidisciplinair onderzoek (juridisch, sociologisch, economisch en ethisch) over de fiscale aspecten van het privaat vermogen gezien vanuit het perspectief van de eigenaar.

Eenzijds focust het onderzoek op het fiscale statuut van het privaat vermogen gedurende het leven. Het onderzoek richt zich daarbij in eerste instantie op de fiscale gevolgen van het verwerven van vermogen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de fiscale behandeling van het beheer en het bezit van het vermogen.

Anderzijds richt het onderzoek zich op de fiscale behandeling van de overdracht van vermogen en naar de verhouding tussen vermogenstransfertsbelastingen tot eventuele vermogensbelastingen. Het fiscaal regime van de overdracht van het vermogen, weerspiegelt vaak de eigen bijzondere visie van de fiscale

wetgever op traditionele concepten als gezin en vermogen. Zo stimuleert de fiscale wetgever via tal van technieken (categorieën erfgenamen, gelijkstellingen, vrijstellingen en verminderingen) de gezinsvorming. Te denken valt aan het fiscaal statuut van partnerrelaties of aan de fiscale behandeling van zorgrelaties. Via vrijstellingen en verminderingen bij de overdracht van bepaalde vermogensbestanddelen beïnvloedt de fiscale wetgever ook de wijze van samenstelling van het vermogen. Te denken valt hier aan de fiscale behandeling van familieondernemingen, maar evenzeer aan de vrijstelling op de vererving van de gezinswoning.

1.4. Ondersteunende faculteiten en instellingen

Antwerp Tax Academy wordt door de hierna vermelde faculteiten en instellingen ondersteund:

Faculteit Rechten:

- Onderzoeksgroep Onderneming en Recht
- Onderzoeksgroep Overheid en Recht
- Onderzoeksgroep Persoon en Vermogen
- Onderzoeksgroep Rechtshandhaving
- Onderzoeksgroep Recht en Ontwikkeling

Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie:

- Departement Accountancy en Financiering
- Departement Algemene Economie
- Departement Marketing
- Departement Engineering Management

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte:

- Centrum voor Ethiek (Departement Wijsbegeerte)
- CLIPS (Computational Linguistics & Psycholinguistics)
- Departement Vertalers en Tolken
- Departement Geschiedenis

Faculteit Sociale Wetenschappen:

- Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck

Faculteit Wetenschappen:

- Departement Wiskunde-Informatica
- Onderzoeksgroep Ontwikkeling database systemen (ADReM Data Lab)

Antwerp Center on responsible AI (ACRAI)

Instituut voor Ontwikkelingsbeleid – en beheer (IOB)

Antwerp Management School

1.5. Organen

1.5.1. Directiecomité

Hierna volgt een overzicht van de leden van het directiecomité van Antwerp Tax Academy:

- Barbaix Renate, Faculteit Rechten
- Blondé Bruno, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Departement Geschiedenis
- Brosens Linda, Faculteit Rechten
- Calders Toon, Faculteit Wetenschappen, Departement Wiskunde-Informatica
- Cantillon Bea, Faculteit Sociale Wetenschappen-Centrum Sociaal Beleid

- Cassimon Danny, Instituut voor Ontwikkelingsbeleid
- Damen Sven, Departement Accountancy en Financiering
- De Borger Bruno, Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie
- De Ceuster Marc, Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie en Antwerp Management School
- De Haes Steven, Antwerp Management School
- De Raedt Sylvie, Research manager DigiTax
- Deloof Marc, Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie en Antwerp Management School
- Diniz Magalhaes Tarcisio, Faculteit Rechten
- Dister Wouter, Faculteit Rechten
- Jorissen Ann, Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie en Antwerp Management School
- Lemmens Willem, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Centrum voor Ethiek
- Martens David, Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie-OG Applied Data Mining
- Pauwels Karl, Faculteit Rechten
- Peeters Bruno, Faculteit Rechten
- Plets Nicole, Faculteit Rechten
- Rivière Inès, Faculteit Rechten
- Rozie Joëlle, Faculteit Rechten
- Smet Rik, Faculteit Rechten
- Vandenhole Wouter, Faculteit Rechten-Onderzoeksgroep Recht en Ontwikkeling
- Van de Vijver Anne, Faculteit Rechten-voorzitter Antwerp Tax Academy
- Vanderhallen Miet, Faculteit Rechten
- Van Dooren Eric, Faculteit Rechten
- Van Liedekerke Luc, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Centrum voor Ethiek, Dep. Management
- Van Vaerenbergh Leona, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte
- Verbist Gerlinde, Faculteit Sociale Wetenschappen-Centrum Sociaal Beleid
- Vet Cassandra, Instituut voor Ontwikkelingsbeleid
- Waeytens Sharon, Faculteit Rechten

1.5.2. Algemene ledenvergadering

Ten minste eenmaal per jaar komt de algemene ledenvergadering samen voor reflectie over het te voeren en gevoerde onderzoeksbeleid. Daarbij worden de verschillende activiteiten van het voorbije jaar besproken en worden de initiatieven die reeds genomen zijn of zullen worden genomen voor het komende jaar overlopen. Hier wordt ook gereflecteerd over de verwezenlijkingen van Antwerp Tax Academy. Dit betreft de vormingsactiviteiten, studiedagen, publicaties, onderzoeksprojecten, doctoraten, samenwerkingen en dergelijke meer. Tijdens de algemene ledenvergadering worden ook de bestaande onderzoekslijnen en mogelijke nieuwe onderzoekslijnen besproken.

1.6. Publiciteit

Antwerp Tax Academy kan voor de financiering van haar activiteiten rekenen op giften, op de financiële ondersteuning van overheden, sponsors en op de inkomsten uit studieactiviteiten en uit onderzoeksopdrachten. Voor de praktische organisatie van haar studiedagen doet Antwerp Tax Academy beroep op de diensten van NEXUS van de Faculteit Rechten, dat de opvolger is van het Centrum voor Beroepsvervolmaking in de Rechten (CBR). NEXUS neemt, tegen betaling, de praktische organisatie van de studiedagen op en zorgt eveneens voor de publiciteit door middel van (digitale) flyers en nieuwsberichten. Naast dit alles heeft Antwerp Tax Academy ook een tweetalige website

(www.antwerptaxacademy.be) (NL/ENG) met een overzicht van de werking, het doel, de achtergrond, de leden, het onderzoek, de activiteiten en het nieuws van Antwerp Tax Academy. Er worden ook hyperlinks gebruikt voor verwijzing naar verschillende artikels over Antwerp Tax Academy die in de pers verschenen zijn.

2. Lopende onderzoeksprojecten en onderzoeksfinanciering

2.1. Externe financiering

2.1.1. Europese financiering

2.1.1.1. Erasmus+ project: Learner-centered education in the field of taxation

De promotor van dit onderzoeksproject is Marc Deloof. Marc werkt hiervoor samen met zijn collega Tanja Kirn van de Universiteit van Liechtenstein. Het project is afgelopen en positief geëvalueerd. Er is over dit project een paper beschikbaar met als titel: '*Het effect van een belastingaftrek voor het eigen vermogen op ondernemingsrisico en winstverschuivingen in ondernemingsgroepen*'.

2.1.2. FWO-projecten

2.1.2.1. Project: Strategische veranderingen in familiebedrijven

De promotoren zijn Ann Jorissen, Eddy Laveren en Ine Paeleman. De titel van dit strategisch basisonderzoek is '*De rol van management controle systemen en informaticasystemen bij strategische verandering in (familie)bedrijven*'. De onderzoekers zijn Tristan De Blick en Saher Saheli. Het onderzoek heeft een fiscale en een financiële component (nieuwe financiële instrumenten en vormen). Het betreft een onderzoek naar de gevolgen van veranderingen binnen familiebedrijven. Dit onderzoek startte in september 2019 en loopt het voorjaar 2024. In het najaar 2023 werden de doctoraten die verbonden zijn aan dit project verdedigd en in het voorjaar 2024 worden de valorisatietools afgewerkt en overgedragen aan de leden van de gebruikersgroep van dit project. De resultaten uit dit onderzoek zullen gepubliceerd worden in wetenschappelijke tijdschriften. Katrien Janssen is een applicatie aan het uitwerken voor bedrijven; zij neemt het valorisatiegedeelte voor haar rekening.

2.1.3. Projecten in samenwerking met buitenlandse universiteiten

2.1.3.1. Project: Transfer Pricing

Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met Nicolas Hellman (professor aan de de Universiteit van Stockholm School of Economics). De promotor van dit project is Ann Jorissen. De paper werd gepresenteerd op 15 november 2019 op het Management Accounting Research Group (MARG) Conference in Birmingham aan de Aston Business School. De paper is ook ingediend voor presentatie op het EAA congres in 2020. Op 28 juni 2019 werd de paper ook gepresenteerd op het International Conference of the Management Control Association, dat gehouden werd van 26 tot 28 juni 2019 aan de University of Roehampton in London. Dit project is inmiddels afgesloten.

2.1.4. Privaat gefinancierde onderzoeksprojecten

P.M.

2.2. Interne financiering

2.2.1. BOF

2.2.1.1. Project: *De functie van en de criteria voor intergenerationeel erfrecht*

De promotoren van dit onderzoeksproject zijn Renate Barbaix en Frederik Swennen. De onderzoeker is Linde Wuyts (BOF). De titel van dit onderzoeksproject is *'The function and Criteria of Intergenerational Inheritance Law'*. Linde Wuyts zoekt naar de wettelijke grondslagen van het erfrecht. Daarin zit ook een fiscaal component vervat. Linde Wuyts verdedigde haar doctoraatsproefschrift met succes op 4 oktober 2023.

2.2.2. IOB

2.2.2.1. Project: *International political economy of tax avoidance*

Cassandra Vet startte haar doctoraatsonderzoek in juni 2019 onder het promotorschap van Danny Cassimon en co-promotor Anne Van de Vijver. Cassandra Vet doet onderzoek naar *'BEPS-Related Technical Assistance in the International Political Economy of Tax Avoidance. A Process-Tracing Analysis to Agency and Discipline in Transfer-Pricing Auditing'*. Cassandra heeft veldonderzoek gedaan in drie Afrikaanse landen. De bevindingen zullen in een internationaal tijdschrift worden gepubliceerd.

2.2.3. Mandaatassistenten

2.2.3.1. *Bewijs in fiscale zaken*

Inès Rivière startte haar doctoraatsonderzoek op 12 maart 2018 onder het promotorschap van Nicole Plets. De titel van haar doctoraat is: *'Kritische analyse van de bewijslast (verdeling) in het fiscaal recht, met het oog op een betere rechtsbescherming van de belastingplichtige'*. Inès Rivière bewoog ook een *'Ernst Mach Grant'* beurs voor een onderzoeksverblijf aan de WU Vienna, Institute for Austrian and International Tax Law (Oostenrijk), voor juli – augustus – september 2021. Zij verkreeg daarvoor ook een financiële tussenkomst van het FWO. Op 9 november 2023 verdedigde Inès Rivière haar doctoraat met succes.

2.2.4. BOF Methusalem

2.2.4.1. Project: *DigiTax*

De promotor van dit onderzoeksproject is Bruno Peeters en de co-promotoren zijn Ann Jorissen, Toon Calders, David Martens, Anne Van de Vijver. Voor meer informatie wordt verwezen naar punt 4 DigiTax.

2.3. Lopende financieringsaanvragen

Er zijn geen lopende financieringsaanvragen gemeld.

2.4. Afgeronde doctoraten

Een overzicht van de afgeronde doctoraten die in 2023 verdedigd werden, kan worden geraadpleegd via de [website van ATA](#).

3. Permanente vorming douane en accijnzen

3.1. Europese erkenning

Binnen de Master na Master fiscaal recht van de faculteit rechten, startte vanaf het academiejaar 2021-2022, een afstudeerrichting douane en accijnzen. Deze opleiding kreeg in 2021 een formele erkenning van de Europese Commissie (EU Customs Certificate of Recognition). Deze erkenning werd nogmaals hernieuwd in 2024 voor een periode van 3 jaar.

Voor een structurele academische onderwijs- en onderzoeksondersteuning voor dit programma (en voor de permanente vorming douane en accijnzen werden Sylvie De Raedt en Ward Lietaert aangesteld.

3.2. Nationale erkenning

ATA organiseert jaarlijks ook een Nederlandstalige algemene module in de permanente vorming douane en accijnzen. Deze opleiding is erkend door de FOD Financiën (besluit administrateur generaal van 10 februari 2022). Het programma van de algemene module werd met het oog op het bekomen van deze erkenning uitgebreid van 48u naar 72u om inhoudelijk volledig te voldoen aan de voorwaarden van het Ministerieel Besluit van 21 januari 2021 tot vaststelling van de modaliteiten en voorwaarden voor de erkenning van gespecialiseerde opleidingen in België inzake douane-, btw en accijnsreglementering in het bijzonder mbt de indiening van de douaneaangiften (BS 02-02-2021).

3.3. Curriculumwijziging ManaMa fiscaal recht, afstudeerrichting douane en accijnzen

Het curriculum van de Master na Master fiscaal recht werd aangepast door toevoeging van een afstudeerrichting douane en accijnzen met ingang van het academiejaar 2021-2022.

3.4. Modules

De permanente opleiding douane en accijnzen is een modulair samengestelde, academisch georiënteerde specialisatieopleiding douanerechten en accijnzen die in samenspraak met de FOD Financiën en met medewerking van de privésector wordt georganiseerd door de Universiteit Antwerpen - ATA (Nederlandstalig luik) en de Universiteit Luik (Franstalig luik). Bij het uitwerken van de opleiding is rekening gehouden met het EU Customs Competency Framework. De opleiding richt zich tot een gemengd docenten- én studentenkorps, afkomstig uit de FOD Financiën, de privésector, de magistratuur en de academische wereld.

3.4.1. Nederlandstalige basismodule

De algemene basismodule editie 2023 verliep succesvol. Er waren een 15-tal inschrijvingen. De lessen gingen fysiek door op de campus op: 13, 14, 16, 27, en 28 februari 2023 en 2, 6, 7, 9, 13, 14 en 16 maart 2023. De lessen werden tevens opgenomen. Het examen vond plaats op 24 maart 2023 en het inhaalexamen op 31 maart 2023. De havenuitstap en de plechtige proclamatie in het Havenhuis van Antwerpen vonden plaats op vrijdag 21 april 2023. Ter afsluiting van de algemene module werd naar jaarlijkse gewoonte ook een geleid bezoek gebracht aan de Antwerpse haven. Tijdens deze uitstap kregen de deelnemers een rondleiding in het havenhuis. Vervolgens werd een bezoek gebracht aan het Grensinspectiepost Linkeroever (GIP LO), MSC PSA European Terminal (MPET containerhandling), ICO Terminal (RoRo handling), Katoen Natie (opslag van granulaten) en Luik Natie (temperatuurgecontroleerde magazijnen).

3.4.2. Engelstalige basismodule

Er was nood aan een Engelstalige verkorte versie van de basismodule. Daarom werd een Engelstalige basismodule ingericht. Deze Engelstalige basismodule wordt als 'online kit' aangeboden, bestaande uit 16 filmpjes van 75 à 90 minuten met mogelijkheid om multiple choice examens af te leggen. Deze formule biedt geen recht op de nationale accreditatie, maar diegene die slaagt voor het examen, heeft wel toegang tot de specialisatiemodules. Deze opleiding startte op 1 december 2023.

3.4.3. Specialisatiemodules

Deelnemers die de Nederlandstalige of de Engelstalige basismodule met succes hebben gevolgd, kunnen inschrijven in verschillende specialisatiemodules, die in het Engels gegeven worden. Bij het uitwerken van de specialisatiemodules wordt rekening gehouden met het EU Customs Competence Framework.

De volgende specialisatiemodules vonden plaats in 2023:

- (1) 'Special Procedures': 27, 28, 29 en 30 maart 2023
- (2) 'Import': 24, 25, 26 en 27 april 2023
- (3) 'Customs Strategy and International Trade': 22, 23, 24 en 25 mei 2023
- (4) 'VAT': 23, 24, 25 en 26 oktober 2023
- (5) 'Customs Taxable Elements': 27, 28, 29, 30 november en 1 december 2023

4. DIGITAX: Lopende onderzoeksprojecten en aanvragen voor onderzoeksfinanciering

4.1. Lopend onderzoek met Methusalemfinanciering

4.1.1. Fraud detection with behavioural data

Dieter Brughmans startte zijn doctoraatsonderzoek in oktober 2019 met als titel: *'Fraud detection with behavioural data'* onder het promotorschap van David Martens. David ontwerpte een algoritme 'Nice'. Daarvoor kreeg hij in 2021 de 'best paper award' op de Doctoral Day op de Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie. Dieter Brughmans voerde onderzoek uit op data van de douane-administratie. Het algoritme 'Nice' dat hij heeft ontwikkeld, werd uitgetest op data van KMO's. Dieter Brughmans verdedigde zijn doctoraat met succes op 8 september 2023.

4.1.2. Fairness in Machine Learning

Daphne Lenders startte op 1 september 2020 met haar doctoraatsonderzoek dat kadert binnen het onderwerp Fairness in Machine Learning. Haar promotoren zijn Toon Calders en Sylvie De Raedt. Daphne werkte naast haar doctoraat met masterstudenten op de data van Vlabel (Vlaamse belastingsadministratie) in het kader van een onderzoek naar indicatoren voor een succesvol bankonderzoek in erfbelasting. Op 18 oktober 2022 heeft een voorstelling van de onderzoeksresultaten plaatsgevonden bij de Vlabel. Momenteel verblijft Daphne Lenders in Pisa voor een onderzoeksverblijf gefinancierd door het FWO waar zij onderzoek zal doen op de kruispunt van Explainable AI en Fairness in Machine Learning.

4.1.3. Does corporate governance impact the level of tax disclosure?

Michiel Van Roy startte zijn onderzoek op 1 september 2020 met als titel *'Does corporate governance impact the level of the tax disclosure?'*. De promotoren zijn Ann Jorissen, Anne Van de Vijver en David

Martens. Het betreft een doctoraat op bundel. Michiel liep tot juni 2023 stage bij de FOD Financiën. Tijdens zijn stage deed Michiel onderzoek naar de kwaliteit van de internationaal uitgewisselde data voor fraudeonderzoek. Michiel Van Roy werkte voor één van zijn papers op data van de FOD Financiën (afdeling Grote Ondernemingen). Michiel heeft zijn onderzoek voor dat project reeds afgerond en de FOD Financiën zal het onderzoeksrapport valoriseren en aanwenden in het kader van het TADAT (Tax Administration Diagnostic Assessment Tool) van het IMF. Naast de paper rond de data van data van de FOD Financiën heeft Michiel Van Roy ook twee andere papers van zijn doctoraat afgerond. De eerste paper gaat over de relatie tussen eigendomskenmerken van grote ter beurs genoteerde ondernemingen en de taks informatie die de bedrijven verstrekken in hun jaarrekening, jaarverslag en ESG verslag. De tweede paper zoekt in op de kenmerken van de raad van bestuur en de verstrekte taks informatie en kijkt of die relatie gemodereerd wordt door de formele en informele instituties in een land. De voorverdediging van Michiel Van Roy zal plaatsgrijpen op 13 juni.

4.1.4. Onderzoeksprojecten Alessia Tomo

Alessia startte op 1 november 2022 als post-doc onderzoeker bij DigiTax als vervangster van Luisa Scarcella. Zij wenst vooral onderzoek uit te bouwen rond de inzet van derde partijen in het belastingheffingsproces. Ze heeft een panel geleid op het congres van GovTrust. Daar zal ze ook haar paper voorstellen. Ze bereidt een paper voor over het beroepsgeheim van de advocaten. Alessia Tomo diende op 1 december 2023 een FWO-aanvraag in i.k.v. postdoc financiering.

4.2. Lopend onderzoek met externe financiering

4.2.1. Private sponsors

4.2.1.1. *Taxatie van artificiële intelligentie*

Kimberly Van Sande startte haar doctoraatsonderzoek in oktober 2019 onder het promotorschap van Anne Van de Vijver en Bruno Peeters. Het onderzoek wordt gefinancierd door Tiberghien Phd Research Grant (40 % aanstelling aan de UAntwerpen). Sinds december 2022 wordt haar onderzoek ook bijkomend gefinancierd door de Methusalemfondsen (bijkomende 20 %) voor één jaar, met het oog op op de indiening van een financieringsvoorstel DOCPRO4 (vanaf februari 2023) en FWO. Haar doctoraatsonderzoek is nog lopende.

4.2.1.2. *Transfer pricing in digitale economie*

Mariya Otto startte haar doctoraatsonderzoek in oktober 2019 onder het promotorschap van Anne Van de Vijver en Bruno Peeters. Haar onderzoek wordt gefinancierd door Deloitte Grant Mariya Otto stapte over naar een doctoraat op papers. Mariya Otto is bezig met het schrijven van haar artikels. Het doctoraatsonderzoek is nog lopende.

4.2.1.3. *The virtual permanent establishment in international tax law*

Eva Baekelant startte haar doctoraatsonderzoek op 1 september 2020 onder leiding van Anne Van de Vijver. Haar onderzoek wordt gefinancierd door EY Grant. Eva Baekelant stapte over naar een doctoraat op papers. Het doctoraatsonderzoek is nog lopende.

4.2.1.4. Fairness in Machine Learning

Dankzij de steun van AXA Joint Research Initiative kon het doctoraatsonderzoek van Marco Favier onder het promotorschap van Toon Calders gefinancierd worden. Marco startte in het najaar 2019. Het doctoraatsonderzoek is nog lopende.

4.2.2. FWO

4.2.2.1. Limits and legitimacy of the use by tax authorities in the light of the prohibition of fishing expeditions

Het dubbeldoctoraat van Liesa Keunen wordt gefinancierd door het FWO (dubbeldoctoraat UGent en UAntwerpen). De promotoren zijn Sylvie De Raedt, Bruno Peeters en Eva Lievens (UGent). De titel van haar onderzoek is *'Big data onderzoek door de fiscale administratie: de juridische grondslag en grenzen van het verbod of fishing expeditions'*. Liesa startte aan de UGent in oktober 2019. Officieel werd ze aangesteld als (joint-)Phd van UAntwerpen sinds maart 2021. Ondertussen is Liesa Keunen overgeschakeld naar een doctoraat op bundel. Liesa Keunen diende intussen twee papers in voor review. Ze is thans bezig aan haar derde en vierde paper.

4.2.2.2. Deus Tax Machina: The use of artificial intelligence by tax administrations in the EU and its implications for taxpayers

Dit betreft initieel het doctoraatsonderzoek van David Hadwick onder leiding van Anne Van de Vijver en Toon Calders. Dit onderzoek werd opgestart met behulp van Methusalemfinanciering. David diende op 1 maart 2021 met succes een FWO-financieringsaanvraag in met als titel *'Deus Tax Machina: The use of artificial intelligence by tax administrations in the EU and its implications for taxpayers fundamental rights'*. De promotoren zijn Anne Van de Vijver en Toon Calders. De eerste fase van dit onderzoek is afgerond. David Hadwick ontwikkelde een Citizen Science project. David Hadwick startte met veldonderzoek. Hij is thans volop bezig met het afnemen van interviews.

4.2.2.3. Explainable AI

David Martens diende een voorstel in voor een ERC-Grant rond *'Explainable Artificial Intelligence'* op 4 februari 2020. Het voorstel werd niet geselecteerd door ERC maar het werd wel hoog gerangschikt. Het voorstel werd geselecteerd voor het runner-up programma van FWO. Een FWO-funding van 368k werd toegekend waardoor David Martens een post-doc kon aanwerven op dit project voor vier jaar. Op 1 oktober 2021 startte Pieter Leyman (post-doc) op dit project. Pieter Leyman verliet inmiddels de Universiteit Antwerpen. Lize Coenen werd vanaf 1 november 2022 aangesteld op dit onderzoek. Lize heeft inmiddels ook de universiteit verlaten.

4.2.2.4. Fairness perception and algorithmic decision of the tax government

Vanaf 1 december 2021 is Anouk Decuyper aangeworven via Methusalem. Sinds 1 september 2022 is ze aangeworven op middelen van de faculteit (Onderzoeksmanager Onderneming en Recht). Anouk Decuyper heeft een FWO-projectvoorstel ingediend op 1 april 2022 samen met Anne Van de Vijver en Stéphanie Desomer dat werd toegekend in december 2022. De promotoren zijn Anne Van de Vijver, Stéphanie De Somer en Erich Kirchler (Vienna University). Vanaf 1 februari 2023 werkt ze op basis van FWO-financiering. Anouk Decuyper en Anne Van de Vijver hebben ook bijkomende financiering aangevraagd bij de Nationale Bank van België en hebben deze ook verkregen. Zij is thans bezig met het uitwerken van een theoretische kader binnen dit onderzoek.

4.2.3. Vlaamse overheid

4.2.3.1. Explainable AI

Dit doctoraat werd uitgewerkt door Raphaël Mazine onder leiding van David Martens. Raphaël startte zijn onderzoek in het najaar 2019. Het onderzoek wordt gesponsord door de Vlaamse overheid. Raphaël Mazine verdedigde zijn doctoraat met succes in mei 2023.

4.2.3.2. Fairness in Machine Learning

In het najaar van 2019 startte Ewoenam Topko zijn onderzoek onder het promotorschap van Toon Calders. Hij doet zijn onderzoek binnen het thema ‘*Fairness in Machine Learning*’. Dit onderzoek wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid. Ewoenam startte zijn onderzoek in het najaar 2019. Ewoenam werkt ook aan een paper samen met David Hadwick (interdisciplinair project) rond het vermijden van discriminatie bij het gebruik van algoritmes. Het onderzoek is nog lopende.

4.2.4. Nationale Bank van België

Anne Van de Vijver en Anouk De Cuypere hebben een financieringsaanvraag ingediend voor de Nationale Bank van België voor bijkomende financiële ondersteuning van het onderzoeksproject van Anouk. Deze financiering is toegekend waardoor ze nu ruimere surveys kan doen.

4.3. Lopend doctoraatsonderzoek op eigen middelen van de onderzoeker

4.3.1. International taxation and domestic policies: the choice for unorthodox taxation policies

Pedro Moraya Barros kwam in januari 2020 naar Antwerpen en maakt intussen binnen ATA deel uit van DigiTax. De promotoren zijn Anne Van de Vijver en Ann Jorissen. Er werd voor Pedro een projectvoorstel ingediend bij het FWO door Ann Jorissen en Danny Cassimon op 12 maart 2021. Deze financiering werd evenwel niet bekomen. Pedro verbleef in Bologne voor onderzoek. Het doctoraat van Pedro werd in juni 2023 voorverdedigd en op 11 september 2023 met succes openbaar verdedigd.

4.3.2. Belastingregeling voor investeringen in de mijnbouw

Christophe Malenga werkt sinds zomer 2021 aan zijn doctoraat met als titel ‘*Belastingregeling voor investeringen in de mijnbouw in het licht van de strijd tegen agressieve belastingplanning in het tijdperk van digitalisering van de economie. Problemen, vraagstukken en vooruitzichten*’. De promotoren zijn Anne Van de Vijver en Tarcisio Diniz Magalhaes (co-promotor). Dit doctoraatsonderzoek is lopende. Tarcisio heeft een FWO-aanvraag ingediend in april 2022 om dit onderzoek te financieren, maar deze werd niet toegekend.

4.3.3. The effect of the AI on the competitive advantage of the taxation practices of the CPA firms

Alexander Chaprak startte zijn doctoraat in de zomer 2021 onder het promotorschap van Ann Jorissen en David Martens met als titel ‘*The effect of the AI use on the competitive advantage of the taxation practices of the CPA firms*’. Alexander Chaprak verbleef in de Verenigde Staten. Het onderzoek van Alexander Chaprak heeft een andere wending gekregen.

4.3.4. Why and how to tax business profits in a global digitalized economy: a normative principle-based analysis of the corporate income tax and its alternatives

Francesco de Lillo startte in de zomer 2022 met zijn onderzoek onder het promotorschap van Tarcisio Diniz Magalhaes en Anne Van de Vijver. Francesco de Lillo verbleef in Amsterdam. Het doctoraatsonderzoek van Francesco is nog lopende.

4.4. Lopend doctoraatsonderzoek in samenwerking met buitenlandse universiteiten

4.4.1. De Gordiaanse Knoop van Belastingheffing in de Europese Unie: een Herbezinning van de Allocatie van Bevoegdheden in de Europese Belastingen

Het dubbeldoctoraat van Sam Van der Vlugt met de Universiteit van Salerno handelt over de allocatie van fiscale bevoegdheden in de Europese Unie. De promotoren zijn Bruno Peeters (Universiteit Antwerpen) en Pasquale Pistone (Universiteit Salerno). De titel van zijn doctoraat is: *'De Gordiaanse Knoop van Belastingheffing in de Europese Unie: Herbezinning van de Allocatie van Bevoegdheden in de Europese Belastingen'*. Sam Van der Vlugt verbleef voor zijn onderzoek zes maanden in Antwerpen. Het onderzoeksverblijf van Sam Van der Vlugt is beëindigd, maar hij heeft een BAP-statuuut gekregen zodat hij verbonden blijft aan de universiteit van Antwerpen en aan Antwerp Tax Academy. Sinds 1 september 2022 wordt hij aan de Universiteit Antwerpen voor 10 % aangesteld als BAP-ondezoeker met Methusalemfinanciering. Dit aanstellingspercentage werd vanaf 1 januari 2023 opgetrokken tot 20% voor een periode van één jaar. De voorverdediging vond plaats op 13 september 2023. Het doctoraat van Sam Van der Vlugt werd met succes openbaar verdedigd in Salerno op 25 januari 2024.

4.5. Lopend onderzoek met interne financiering, andere dan Methusalemfinanciering

4.5.1. Cooperative compliance

Wouter Dister startte zijn doctoraatsonderzoek op 28 maart 2019 onder het promotorschap van Anne Van de Vijver en Miet Vanderhallen. Het onderzoek van Wouter Dister wordt gefinancierd door BOF-middelen. De titel luidt als volgt *'The key success indicators of cooperative tax compliance for companies, using tax technology (namely the so called Tax Control Framework)'*. De kwalitatieve data-analyse werd verwerkt in het doctoraatsonderzoek van Wouter Dister. Er werd ook overlegd met de Nederlandse professoren Hans Gribnau en Frans Leeuw (internationale expertencomité). De voorverdediging van Wouter Dister vond plaats op 14 september 2023. Wouter verdedigde zijn doctoraat met succes op 15 november 2023.

4.5.2. The future of the ability to pay principle

Karl Pauwels (mandaatassistent) startte zijn doctoraatsonderzoek op 12 maart 2018 onder het promotorschap van Anne Van de Vijver. Het onderzoek van Karl Pauwels wordt gefinancierd door Universiteit Antwerpen als mandaatassistent en heeft als titel *'The future of the ability to pay principle'*. Het doctoraatsonderzoek van Karl Pauwels loopt nog. Er wordt nagegaan welk aspect binnen de sociale zekerheid er kan worden gefiscaliseerd om ook daarop het draagkrachtbeginsel toe te passen. De doctoraatscommissie verliep gunstig. Anne Van de Vijver diende een Tournesol financieringsaanvraag in voor Karl Pauwels om zijn onderzoeksverblijf in Frankrijk te financieren. Karl Pauwels volgt het Tournesol-project verder op. In juli 2023 ging Karl Pauwels naar Lyon om een workshop te volgen en in oktober 2023 kwamen de onderzoekers vanuit Lyon naar België. Op 21 december 2023 organiseerde

Karl Pauwels samen met Sam Van der Vlugt en prof. Aurélie Dort (uit Lyon) een workshop, voorafgaand aan het Congres voor het 10-jarig bestaan van Antwerp Tax Academy. De workshop ging over ‘the Constitutional Tax Principles in a Comparative Perspective’.

4.5.3. Digitalisering, duurzaamheid en belastingheffing

Tarcisio Diniz Magalhaes is aangesteld als onderzoeksprofessor. Hij startte op 1 januari 2021. Hij doet onderzoek binnen het thema digitalisering, sustainability en belastingheffing.

4.5.4. Tax rules as an instrument of interstate development policy

Sharon Waeytens (mandaatassistent) startte haar doctoraatsonderzoek op 1 februari 2021 onder het promotorschap van Bruno Peeters en Anne Van de Vijver. Haar onderzoek wordt gefinancierd door de Universiteit Antwerpen. Dit onderzoek heeft als oorspronkelijke titel ‘*In search of a more balanced allocation of taxing powers between developed and developing countries: a plea for inter-nation equity*’. Het doctoraatsonderzoek loopt nog, maar sinds december 2022 is de insteek van haar doctoraatsonderzoek veranderd. Daardoor wijzigde de titel van haar doctoraatsonderzoek naar ‘*Tax rules as an instrument of interstate development policy*’.

4.5.5.A sustainable value theory for the international tax system

Débora Ottoni Uébe Mansur startte haar onderzoek op 1 september 2021 onder het promotorschap van Tarcisio Diniz Magalhaes. Dit onderzoek wordt met BOF-middelen gefinancierd. Zij doet onderzoek over het onderwerp ‘*Sustainable Value Theory for the Taxation of the Digital Economy (een duurzame waardetheorie voor het internationale belastingstelsel)*’. Haar onderzoek ligt op het kruispunt tussen sustainability, belastingheffing en het gebruik van technologie. Het onderzoek loopt nog.

4.5.6. Sustainable Corporate Taxation: Accounting for Negative Externalities in Income Tax Law

Mark Anthony Omona in 2024 starten op dit onderzoek. Het wordt gefinancierd door BOF (DOCPRO4). De promotoren zijn Tarcisio Diniz Magalhaes en Gwenny Thomassen (Environmental Economics).

4.6. Financieringsaanvragen ingediend in 2023

4.6.1. Europese aanvragen

Anne Van de Vijver heeft samen met Nathalie Dens (FBE-marketing) een voorstel mee ingediend voor een Europese tender. Het thema gaat over ‘Hoe kan je met behavioral insights en nudges meer tax compliance bereiken?’. De tender werd niet toegekend.

4.6.2. ERC-Grant

P.M.

4.6.3. Belpo

P.M.

4.6.4. FWO-aanvragen

(1)Onderzoeksprojecten - ronde 2023

Er werden geen aanvragen ingediend voor een FWO-fellowship. Er werd één aanvraag ingediend voor een onderzoeksvoorstel (medio maart 2023). Het betreft de herindiening van het onderzoeksvoorstel rond ‘*tax challenges and opportunities of digitalisation in the extractive sector*’ waarin wordt getracht

het lopend onderzoek van Christophe Malenga te financieren. De promotoren zijn Tarcisio Diniz Magalhaes en Anne Van de Vijver. De aanvraag zit in de rebuttal fase.

(2)FWO-SBO

Het betreft project 'CODEFAIR: Co-designing Fairness in AI' (Toon Calders en David Martens), samen met KU Leuven (augment) en UGent (AIDA). FOD Financien heeft een letter of intent getekend om actief deel uit te maken van een 'user committee' (Afdeling fiscaliteit, dus zowel KMO, particulieren als Grote Ondernemingen).

4.6.5. Buitenlandse overheden

P.M.

4.6.6. BOF (DOCPRO)

Er werden twee financieringsaanvragen ingediend bij het BOF (DOCPRO4):

- (1) Een rond '*belastingheffing van AI*' door Sylvie De Raedt. Deze aanvraag werd niet toegekend.
- (2) Een rond Sustainable corporate taxation: accounting for negative externalities in income tax law', door Tarcisio Diniz Magalhaes en Gwenny Thomassen (en Alisson Christiaens - Canada). Deze aanvraag werd toegekend.

4.6.7. BOF (Methusalem)

Er werd een aanvraag ingediend voor het bekomen van de erkenning als COE met Methusalemfinanciering in november 2023 door David Martens, Toon Calders, Anne Van de Vijver, Nathalie Dens (FBE-marketing), Kris Laukens (bio-informatica) en Dirk Van Rooy (ontwerpwetenschappen) voor het project ACRAI.

4.6.8. Nationale bank

Anne Van de Vijver heeft samen met Anouk Decuypere een financieringsaanvraag ingediend bij de Nationale Bank m.bt. het lopende onderzoek '*fairness perception*'. Deze financiering werd toegekend.

4.6.9. Tournesol

Karl Pauwels kreeg onder het promotorschap van Anne Van de Vijver een Tournesol-financiering voor zijn onderzoeksverblijf in Frankrijk (Lyon). Tournesol betreft een samenwerking tussen België en Frankrijk waarbij financiering kan worden aangevraagd voor onderzoeksverblijven in de beide landen. Karl Pauwels onderzoekt de wisselwerking tussen sociale zekerheidsrecht en fiscaal recht vanuit het perspectief van het draagkrachtbeginsel.

4.7. Affiliaties zonder financiële impact, met oog op indiening postdoc onderzoeksfinanciering

Er is ook één geaffilieerden (post-doc onderzoeker) opgenomen binnen DigiTax: Nilay Dayanç Kuzeyli; zij bereidt een onderzoeksvoorstel voor over '*taxation of blockchain technology considering its environmental effects*' (onder begeleiding van Anne Van de Vijver en Tarcisio Magalhaes). Er wordt momenteel onderzocht welk financieringskanaal zal worden gekozen voor het indienen van een nieuwe onderzoeksvraag.

4.8. Onderzoeksverblijven

- Marina Soares Marinho is verbonden aan de Universiteit Belo Horizonte, Brazilië. Zij doet onderzoek naar 'Confiscation taxes'. Ze is sedert augustus 2022 in België en ze verbleef tot januari 2023 in Antwerpen.
- Juan Manuel Vazquez is verbonden aan de Universiteit Amsterdam. Hij doet onderzoek naar de 'The role of online platforms in fighting tax fraud with respect to sellers in the sharing and gig economy (EU DAC7 and OECD Model Rules)'. Hij verbleef twee weken in november 2022 en twee weken in april 2023 in Antwerpen. Op 24 april 2023 organiseerde DigiTax samen met hem een workshop over de rol van digitale platformen in de belastingheffing.

5. Activiteiten

De programma's van de verschillende activiteiten kunnen worden geraadpleegd in bijlage.

5.1. ATA i.s.m. Antwerpen in Fiscalibus (AIF)

De alumnivereniging (AIF) van de opleiding master fiscaal recht van de Universiteit Antwerpen, organiseert mede onder auspiciën van Antwerp Tax Academy jaarlijks in de regel twee activiteiten, respectievelijk in het voorjaar en in het najaar. Het **lente-event**, onder leiding van Kristof Wuyts, nam plaats op 11 mei 2023 (18:30-21:00 uur). Het thema van deze gelegenheidslezing was: 'Pillar 2'. De spreker was Rik Smet. De doelgroep waren alle studenten, oud-studenten en docenten van de Ma-na-Ma Fiscaal Recht en de Master Rechten, afstudeerrichting Fiscaal Recht. Het **najaarsevent** vond plaats op 14 november 2023. Dit event legde de focus op 'Emerging technologies'.

5.2. Lezingenreeks Filosofen over belastingen

5.2.1. Lezing over Leonardus Lessius: Belastingen heffen als evenwichtskunst: Lessius' inzichten over fiscale rechtvaardigheid

Op 23 februari 2023 (19:00-20:30u) vond een lezing plaats over Leonardus Lessius. De sprekers waren Erik De Bom, Michaël Bauwens en Bruno Peeters. Er waren ongeveer 110 deelnemers aanwezig. Het profiel van de deelnemers is zeer uiteenlopend. Dit event was kosteloos, maar symptahisanten mochten een gift doen.

5.2.2. Lezing over Thomas van Aquino en Aristoteles: van vrije bijdrage tot verplichting

Op 7 december 2023 (19:00 -20:30 uur) vond een lezing plaats over Thomas van Aquino en Aristoteles. De sprekers waren dr. Jo Badisco en prof. dr. Luc Van Liederkerke. Er hebben zich 90 deelnemers inschrijvingen.

5.3. Jaarlijks DigiTax congres

Dit congres viel samen met de viering van 10 jaar ATA. Deze conferentie vond plaats op 21 december 2023. Dit event werd gratis aangeboden aan de deelnemers. De titel van dit event is 'Towards sustainable tax relations: a multidimensional approach'. Het congres verliep volledig in het Engels. Anne Van de Vijver gaf een filosofische introductie. Er werd met drie panels gewerkt; 1) de relatie tussen de belastingplichtige en de belastingadministratie (voorzitter Sylvie De Raedt), 2) de relatie tussen de belastingplichtige en de planeet (voorzitter Tarcisio Diniz Magalhaes) en 3) de intra- en interstatelijke belastingrelaties (voorzitter Sam Van der Vlugt). In de panels werden academische sprekers uitgenodigd van andere dan de juridische discipline (beklemtonen interdisciplinair karakter van ATA/DigiTax), alsook

vertegenwoordigers van ondernemingen of beleidsmakers (OESO). Pasquale Pistone gaf de keynote speech.

5.4. Summerschool: Legal Technology and Legal Innovation

De Summerschool: *'Legal technology and legal innovation'* vond plaats 4 tot en met 8 september 2023. Dit event werd heel positief onthaald.

5.5. Winter School: Leadership in Law

Deze Winterschool is een initiatief van Anne Van de Vijver en Anouk Decuypere. Dit event vond plaats van 6-10 februari 2023. Er waren 25 studenten aanwezig (10 Belgische en 15 buitenlandse studenten). Het was een zeer succesvolle activiteit. Zowel de docenten als de studenten vonden dit een zeer boeiend event. Het thema handelt over de vraag *'Wat is de maatschappelijk rol van de (toekomstige) jurist in de samenleving?'*. Er werd nagedacht over de persoonlijkheid van de (toekomstige) juristen. Er werd ook gereflecteerd over de waarden en de rol van de jurist in de samenleving; wat kan een jurist na zijn/haar studie maatschappelijk betekenen? De oefeningen waren gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek.

5.6. Antwerp Center on Responsible AI (ACRAI)

Op 28 september 2023 werd het nieuwe centrum *'Antwerp Center on Responsible AI'* (afgekort: ACRAI) en haar leden voorgesteld. De keynote spreker was prof. dr. Walter Daelemans (over chat GPT) en de lead responsible AI van AXA. Er waren 205 mensen ingeschreven. ACRAI is één van de ondersteunende instellingen van ATA. Op 21 november 2023 organiseerde ACRAI een lezing (17:00-19:00 uur) met een drink achteraf. Prof. dr. Jan Blockx en prof. dr. David Martens gaven een lezing over AI-act.

5.7. Workshop: Constitutional Tax Principles in a Comparative Perspective

Deze workshop vindt plaats in de voormiddag van 21 december 2023, voorafgaand aan het Congres voor het 10-jarig bestaan van Antwerp Tax Academy. De workshop ging over the Constitutional Tax Principles in a Comparative Perspective. Dit event vond plaats op de Stadscampus van de Universiteit Antwerpen. De sprekers waren Sam Van der Vlugt, Karl Pauwels, prof. Aurélie Dort (uit Lyon) en Alessia Tomo. De bedoeling was om op een informele wijze ideeën uit te wisselen om toekomstig vergelijkend onderzoek te faciliteren.

5.8. Academic Expert Training Tax and Technology

Dit event vond plaats op 27 en 30 januari 2023. Het betreft een opleiding ingericht voor professionals met ervaring in Tax and Technology in samenwerking met de Vrije Universiteit Amsterdam (Prof. Albert Bomer). Locatie: 1 dag in Amsterdam, 1 dag in Antwerpen (volledig gesteund op lopend onderzoek DigiTax). Er was een 11-tal betalende deelnemers aanwezig. Zowel de Universiteit van Amsterdam als de Universiteit van Antwerpen willen deze training herhalen.

5.9. Meeting met de Societal Impact Reflection Group

The Societal Impact Reflection Group werd uitgebreid met Christophe Waerzeggers van IMF (leading the tax law function in the legal department). De overige leden zijn Hans D'Hondt; voorzitter directiecomité FOD Financien, David Van Herreweghe; administrateur-generaal Vlabel, Luc Batselier;

vertegenwoordiger van de Belgische fiscale administratie bij OESO. Deze groep kwam online bijeen op 23 januari 2023. In opvolging van dit overleg heeft er ook een overleg plaatsgevonden met het voltallige directiecomité van de FOD Financiën.

5.10. Meeting met de international Scientific Advisory Board

De bestaande board (Bart Custers (Leiden University), Pasquale Pistone (Salerno University), Diana Van Hout (Tilburg University)) is uitgebreid met twee nieuwe leden: Eleonor Kristoffersson (Orebro University) en Salvatore Ruggiere (Pisa University). De leden kwamen samen op 20 maart 2023. DigiTax wil deze leden betrekken in haar toekomstplannen.

5.11. DigiTalks

De DigiTalks is een informeel overlegmoment voor onderzoekers van DigiTax en geïnteresseerde buitenstaanders op uitnodiging. Onderzoekers kunnen er feedback vragen aan elkaar over lopend onderzoek, kunnen er mock presentations geven, geven verslag van bijgewoonde congressen, bespreken wie naar relevante congressen gaat, ... DigiTalks komt maandelijks bijeen op vrijdagmiddag. Men kwam een eerste maal samen op vrijdag 24 maart 2023.

5.12. Workshop DigiTax meets GovTrust

Deze workshop kwam samen op 27 maart 2023. Er werd gezocht naar samenwerkingsverbanden met het oog op onderzoek.

5.13. Workshop on DAC7 and withholding taxes

Deze workshop vond plaats op maandag 24 april 2023. Dit event was een samenwerking met de Universiteit van Amsterdam (CTP project)(Juan Manual Vazquez). Het betreft een gesloten workshop met vertegenwoordigers van fiscale administraties en vertegenwoordigers van digitale platformen, alsook een vertegenwoordiger van de OESO (Paul Marsh).

5.14. Workshop Maastricht

Op 24 augustus 2023 vond een workshop plaats in de Unversiteit van Maastricht. Er werd nagaan of onderzoek-en onderwijssamenwerking mogelijk is.

6. Samenwerkingen

6.1. Formele samenwerkingen

Antwerp Tax Academy houdt met diverse universiteiten en instanties contacten voor nauwe samenwerking. Hieronder vindt u een overzicht van de samenwerkingen:

- **Tilburg University:** Er is een samenwerkingsovereenkomst met de Universiteit van Tilburg afgesloten om bepaalde onderwerpen van de eindverhandelingen van de studenten Master Fiscaal Recht zowel toe te kennen aan een van de studenten uit de Master Fiscaal Recht en aan een Tilburgse student. Bedoeling is het rechtsvergelijkend onderzoek te bevorderen. Sinds het academiejaar 2014-2015 werden een vijftal onderwerpen in overleg uitgekozen. Tevens werden docenten van de Universiteit Tilburg betrokken bij de permanente vorming douanerechten en accijnzen.

- **ICHEC – ESSF:** Er is een samenwerkingsakkoord met ICHEC (Brussels Management School) sinds 1996. De bedoeling is de wederkerige uitwisseling van docenten, studenten en onderzoekers te bevorderen.
- **ULiège (Tax Institute HEC Liège):** Deze samenwerking heeft in het verleden geleid tot diverse initiatieven zoals o.m. een dubbeldoctoraat (A. Nollet), de toekenning van internationale Francqui-leerstoel toegekend aan Prof. dr. W. Schön met UAntwerpen als onthaalinstelling en de ULuik als partnerinstelling. De permanente vorming douanerechten en accijnzen wordt eveneens in samenspraak met de Universiteit Liège georganiseerd.
- **Antwerp Management School**
- **Young Universities for the Future of Europe (Yufe):** De YUFE-alliantie is gebaseerd op de gezamenlijke visie van tien jonge onderzoeksintensieve universiteiten en vier niet-academische partners verspreid over heel Europa. De universiteit van Antwerpen is een academisch lid van YUFE.
- **World Customs Organization (WCO):** het WCO verleend sinds 2018 zijn medewerking aan de permanente vorming Douane & Accijnzen.
- **KPMG PhD Research Grant:** Het bedrijfsleven en het hoger onderwijs vinden elkaar steeds vaker, ook in de humane wetenschappen. KPMG Belastingconsulenten heeft de Universiteit Antwerpen gefinancierd voor een doctoraatsstudie binnen het domein van het fiscaal recht en voor praktijkondersteuning in de Master Fiscaal Recht.
- **PwC Belgium:** PwC Belgium sponsort sedert 2015 het fiscaal onderwijs aan de Faculteit Rechten van de Universiteit Antwerpen. De steun komt in het bijzonder de Master Fiscaal Recht ten goede zoals die reeds meer dan 20 jaar succesvol in Antwerpen wordt georganiseerd. Met deze financiële steun onderschrijft PwC het belang van degelijk fiscaal onderricht en onderzoek.
- **EY, Deloitte, Cazimir advocaten, Tiberghien advocaten:** sponsors van doctoraatsonderzoek binnen DigiTax. In het kader van de sponsoringovereenkomst werden afspraken gemaakt om regelmatig contact te houden met DigiTax en ATA (informeel overleg, aanwezigheid op activiteiten, ...)
- **FOD Financien:** DigiTax heeft een formele samenwerkingsovereenkomst met de FOD Financien, waarbij de FOD Financien zich principieel bereid verklaart samen te werken in het kader van de onderzoeksobjectieven van DigiTax.
- **Vlaamse Belastingdienst:** DigiTax heeft een formele samenwerkingsovereenkomst met Vlabel, waarbij Vlabel zich bereid verklaart samen te werken in het kader van de onderzoeksobjectieven van DigiTax.
- **Universiteit Salerno:** in het raam van deze samenwerking loopt thans het doctoraatsonderzoek van Sam Van der Vlugt (dubbeldoctoraat)
- **Grant Thornton Belgium**
- **VGD**

6.2. Informele samenwerkingen

- **Center for Taxpayer Rights:** DigiTax houdt contact met dit centrum en op onze respectievelijke websites wordt verwezen naar toekomstige congressen. In 2024 wordt het DigiTax congres georganiseerd in samenwerking met het Center for Taxpayer Rights.
- **Worldbank, VIA University College (Denmark) en HMRC:** DigiTax organiseerde samen met deze entiteiten een lezingenreeks in 2021-2022. De Werelbank maakt ook deel uit van het planning committee van het DigiTax congres 2024.

- **UNamen (CRIDS):** ATA heeft een gezamenlijk onderzoeksproject met deze universiteit gehad (over whistleblowing) in 2021. DigiTax heeft actief deelgenomen aan het congres van CRIDS in november 2021. Er zijn ook verschillende gezamenlijke publicaties (Amelie Lachapelle en Sylvie De Raedt).
- **UGent (Center for Law and Technology):** dubbeldoctoraat van Liesa Keunen.
- **Digi4Fed (BELSPO consortium bestaande uit KULeuven, UAntwerpen, UNamur, ULiège):** DigiTax organiseerde een gezamenlijke webinar met dit onderzoeksconsortium dat onderzoek verricht over big data en artificiële intelligentie bij overheidsdiensten in 2020. Sylvie De Raedt is ook lid van het follow up comité van dit consortium.
- **Örebro University:** zie FIRE project
- **Vrije Universiteit Amsterdam:** zie Academic Expert Training Tax and Technology

7. Financiële situatie

De werkingmiddelen van de Antwerp Tax Academy zijn beperkt en afhankelijk van subsidies, sponsoring (desgevallend in natura) door derden en van opbrengsten van door Antwerp Tax Academy georganiseerde studiedagen en congressen. Met het aantrekken van onderzoeksprojecten is Antwerp Tax Academy erin geslaagd op korte termijn te komen tot de vooropgestelde zelffinanciering. De kosten voor de administratieve opvolging door Nexus (interne kost) wordt door de Faculteit Rechten ten laste gelegd op het budget van Antwerp Tax Academy.

De financiële kerncijfers van 2023 zijn als volgt:

FINANCIËEL OVERZICHT ANTWERP TAX ACADEMY 31/12/2023	
OVERGEDRAGEN SALDI 2022	131.901,20
INKOMSTEN (in EUR)	
Inschrijvingsgelden studiedagen en congressen	136.859,45
TOTAAL INKOMSTEN	136.859,45
UITGAVEN (in EUR)	
Licenties software	62,92
Erelonen en honoraria	30.932,12
Kosten verbonden aan honoraria	500,00
Kadocheques gastsprekers	175,75
Aankopen kantine en refter	8.270,17
Gelegenheidsgeschenken	235,90
Bijdragen en lidgelden	-274,01
Post	94,58
Restaurantkosten	827,50
Reis en verblijf kosten gefactureerd	1.292,75
Aankopen cursussen en cursusmateriaal	1.325,10
Inschrijving congressen personeel	-750,00
Overgeboekte kosten	265,35
Bankkosten, commissielonen	209,50
Bijdrage indirecte kosten	22.547,69
Verrekeningen (uitgaven interne kosten)	69.710,80
TOTAAL UITGAVEN	135.426,12
RESULTAAT 2023	1.433,33
TOTAAL BESCHIKBAAR SALDO 31/12/2023	133.334,53